

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

red. en sekr. h. pootlaan 242, alkmaar

adm.: merelhoven 273, capelle a.d. ijssel

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

Romeinen 8:26, 27

(3 - slot)

Ja — maar nu schrijft Paulus: in dit alles is er toch hulp: de Geest komt ons in onze zwakheid te hulp. Datzelfde woord vinden we ook in Luc. 10:40. Maria zit stil bij de Here Jezus te luisteren. Zij hangt Hem aan de lippen en vergeet alles om zich heen. Maar Martha is ondertussen jachtig bezig, om alles netjes en op tijd klaar te maken. Maria laat er haar alléén voor staan en er is nog zoveel te doen. Ze ziet er op 't laatst geen gat meer in en weet niet wat ze het eerste of het laatste aan moet pakken. En dan barst ze opeens los vol opgekropte nervositeit: Here zeg Maria toch dat zij mij komt helpen, dat zij eens mee gaat aanpakken! (Luc. 1:40)

Nu, dat woord gebruikt Paulus hier: de Heilige Geest gaat van zijn kant onze problemen mee aanpakken. Hij laat ons er niet alleen voor staan. Hij wóont immers in ons (vs. 9), Hij is toch in ons en blijft bij ons (Joh. 14:17). Hij laat ons niet in de steek. Maar „dat Hij in ons woont en werkt, maakt geen einde aan onze zwakheid“. (Jager)

Integendeel. Wij blijven zwak. Tot het einde van ons leven. Maar wij moeten daar niet opstandig om worden: we moeten juist leren in onze zwakheid op Hem te gaan steunen, hoe langer hoe meer.

In dit geloof: Zijn kracht wordt in onze zwakheid volbracht. Daar moeten we oog voor leren krijgen. En daar mogen we ons in alle leed mee troosten: met het *wérk* van den H. Geest, waar we zo bitter weinig vaak van af weten. De H. Geest die in ons woont, is niet werkeloos: Hij werkt voor en in ons. Daarvoor is Hij juist gekomen en door onze Heiland gezonden, als de andere

Trooster (Joh. 14:16, 26)! Zo zegt Christus het zelf! En dat troosten volvoert die Geest van God nu, ook en juist in ons „lijden“.

In de donkere worsteling van ons gebed om licht en klaarheid is Hij in ons en bij ons en bidt Hij voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen.

Dat klinkt wel erg vreemd, erg „on-Goddelijk“, dat de Geest zucht. Maar zo staat het er toch! Als wij, Gods kinderen, zuchten, zucht Hij mee. Zó nauw is Hij aan ons verbonden. Zó leeft Hij met ons mee. Hij blijft er niet buiten. Maar Hij is in dit opzicht één met ons.

Hij zegt niet dat zuchten een christen niet past. Maar Hij zucht zelf ook, met ons. Het gaat Hem ter harte.

En in ons zuchten om licht, om uitzicht, om verlossing, om bevrijding is Zijn zuchten onuitsprekelijk. Niet onder woorden te brengen.

„Paulus wil zeggen, als ge in grote nood eigenlijk niet meer onder woorden kunt brengen, wat ge bidden moet en er alleen maar een zuchten en steunen wordt voortgebracht, dan moogt ge weten, dat de H. Geest daarin voor u bidt. En dat God in de hemel wel weet wat de H. Geest voor u begeert.“ (Jager)

Inderdaad. want Hij die de harten doorzoekt, weet de bedoeling (beter: het bedenskel, de gedachte, de conclusie) des Geestes. God doorzoekt de *harten* (vgl. Ps. 139 bijv.). De HERE let niet slechts op onze lippen en luistert niet alleen naar de woorden die onze mond vormt. Hij gaat verder, dieper: Hij kent ons hart, de plaats waar onze gedachten zich vermenigvuldigen, waaruit onze begeerten en bedenkingen voortkomen, het centrum, het meest innerlijke van ons bestaan, van waaruit ons leven geregeerd wor-

den. En dat hart doorzoekt Hij — tot in alle hoeken.

Wat vindt Hij er?

Oók: de wirwar van onze gedachten, angst en vrees, vertwijfeling en verdriet.

Hij vindt er onze verlegenheid, onze bevende zwakheid, onze woordeloze moeheid en uitputting, ons zuchten.

Maar Hij vindt er ook het woordeloos uitspreken, zuchten van de H. Geest: de bedoeling, het bedenskel van den Geest, die in ons woont. Het bedenskel: dat is: datgene wat de Geest „bedacht“ heeft.

We weten niet wat wij bidden moeten. Maar de H. Geest, die in ons woont gaat — menselijkerwijs gesproken — aan het denken. Hij gaat wikken en wegen wat het beste voor ons is. Want Hij weet wat maaksel wij zijn: Hij kent ons als geen ander, Hij kent ons nog beter dan wij onszelf kennen. Hij weet hoe het met ons gesteld is, wat wij dragen kunnen en dragen moeten, Hij bedenkt dus voor ons het beste, dat wat voor ieder van ons persoonlijk het beste is — in overeenstemming met onze omstandigheden, geloof, aard, omgeving.

En dat resultaat van Zijn overwegen, het bedenskel, Zijn conclusie — kan er dus zijn lang voordat wij een oplossing gevonden hebben. Welnu, God die de harten doorzoekt vindt en weet de bedoeling (de oplossing) des Geestes. Niet maar dat Hij er weet van heeft. Maar dit „weten“ wil zoveel zeggen als dat God er mee instemt, het er mee eens is. Hoe zou het ook anders: wij geloven toch in een *drieënigen* God, wij geloven toch dat de Vader en de Zoon en de H. Geest het dus ook altijd ééns zijn?

Zó is God het eens met het bedenskel van de Geest, die in ons is. En daarnaar handelt Hij. En zo verhoort Hij onze gebeden — ook die woordeloze gebeden van de mens die niet meer weet wat en of hij nog bidden moet.

En zo wordt ook het volgende glashelder: wij weten nu dat God alle dingen doet medewerken ten goede . . . vs. 28!

Ook verhoort God dit bidden — dit verzuchtend bidden. Beter dan wij het vaak begrijpen of geneigd zijn aan te nemen op het eerste gezicht.

Hij verhoort, omdat de Geest bidt

„naar God“, d.w.z.: naar, in overeenstemming met, de wil van God, die Hij duizendmaal beter kent dan wij. Wij weten niet te bidden „gelijk het behoort“: wij doorzien niet altijd welk gebed God van ons vraagt, welke bede overeenstemt met Gods wil: door onze zwakheid is ons dat vaak duister. Maar de Geest, die alle dingen doorzoekt, zelfs de diepten Gods (1 Cor. 2:10), weet precies wat God wil — en in overeenstemming met Gods wil formuleert Hij de „oplossing“, Zijn bedenskel, Zijn conclusie. Zonder dat we het weten heeft de Geest de „oplossing“ al gevonden en heeft God ons en Zijn zuchtend gebed al verhoord: ons ten goede. En pas later, veel later zien we het zelf! En moeten we het erkennen tot onze verbazing: o diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods — wat heeft God wijselijk met ons gehandeld!

Laten we ons in al het lijden van dezen tegenwoordige tijd ons troosten dat Gods Geest — die God en ons kent — bidt met onuitsprekelijke verzuchtingen voor de heiligen, d.i. degenen die in Jezus Christus zijn, die niet wandelen naar het vlees maar naar den Geest (vs. 1, 4), die den Geest niet tegenstaan en tegen spreken, maar zich door Hem en Zijn woord kinderlijk-gelovig laten leiden ook in hun leed, het lijden van dezen tegenwoordigen tijd.

IN DIT NUMMER

Pagina 357

Ds E. R. Postma,
Romeinen 8:26, 27

Pagina 358

Ds J. Vonkeman,
Gereformeerde Oecumenische Synode - Kaapstad 1976 (3)

Pagina 359

M. Coenraads,
Dan is je ruitje beslagen (4)

Pagina 360

D. W. L. Milo,
Waswater en zo

Ds H. J. van der Kwast,
Over homofilie - antwoord aan
ds H. de Jong

Pagina 362

Prof. C. Veenhof,
Over waarheid en leugen (1)

Gereformeerde Oecumenische Synode - Kaapstad 1976 (3)

Rapporten en Studies over het Werk van de Heilige Geest

Men zou bijna uit mijn vorige artikeltjes de indruk krijgen dat de GOS zich vrijwel uitsluitend met nederlandse situaties heeft bezig gehouden. Gelukkig niet! In Sydney was in 1972 een resolutie aangenomen om een studiegemeenschap aan te stellen met de opdracht het onderwerp van de doop met de Heilige Geest te bestuderen, als een bijzondere ondervinding volgend op wedergeboorte en bekering in het licht van de Schrift en de Gereformeerde Belijdenissen.

Als gevolg hiervan was in de agenda aanwezig een naar mijn mening excellent rapport, ingediend door Klaas Runia, Herman Ridderbos en Anthony Hoekema. Het gaat nauwkeurig na wat de Bijbel zegt over de Doop met de Heilige Geest en wat in Pinksterkringen hieronder verstaan wordt. De conclusie van het rapport is dat de uitdrukking 'gedoopt worden met de Heilige Geest' in de Evangelien en in Hand. 1 gebruikt wordt om er de niet-herhaalbare historische uitstorting van de Heilige Geest mee aan te duiden. Nergens in de Bijbel wordt de uitdrukking gebruikt om er een ontvangst van de Geest mee aan te geven volgend op de bekering. Wel spreekt de Bijbel over het vol worden met de Geest maar dat is een levenslang proces. Het rapport werd besproken na voorbereiding in een commissie, en na bespreking aanvaard als een gezonde verklaring van Gereformeerde gevoelens, en aan de lidkerken aanbevolen voor gebruik in preek- en leerdiensten.

Eén dag was ingeruimd voor het houden van een conferentie over de Heilige Geest waarbij we een referaat hoorden van Prof. R. B. Gaffin over 'De Heilige Geest en Charismatische Gaven', van Prof. K. Runia over 'De Heilige Geest en de Kerk', van Prof. G. C. Oosthuizen over 'De Heilige Geest en Cultuur'. Als zendingsman mag ik wel even erbij stilstaan dat het laatste referaat handelde over het zo moeilijke probleem van de inheemsvorming van Christelijke Kerken. Ieder die Prof. Oosthuizen kent en zijn boek 'Post-Christianity in Africa' — om van de anderen maar te zwijgen — zal weten dat we hier met een bijzonder gedegen en prikkelend werkstuk te doen hadden.

Kerkelijk Leven

Sabbat-Zondag

Als gevolg van meningsverschillen in één van de lidkerken had de vorige Synode al te doen gehad met de vraag naar de verhouding van Sabbat en Zondag en een studiegemeenschap ingesteld om in Kaapstad te rapporteren, en duidelijk aan te geven hoe de verschillende standpunten liggen in de Gereformeerde Kerken, speciale aandacht te schenken aan de hiermee verbonden hermeneutische vragen en aan de praktische toepassing van het 4e gebod in de situatie waarin zowel de oudere als ook de jongere kerken zich bevinden. Het is immers bekend dat er binnen de Gereformeerde wereld twee verschillende tradities zijn, de Angelsaksische die de Sabbat aan de schepping verbindt en vandaag Zondagsheiliging als een scheppingsordinantie aanvaardt, en daarom in legalisme kan vastlopen, en de Continentale die de Sabbath met het Horeb-verbond verbindt en daarom op andere gronden tot Zondagsheiliging van gans andere aard komt en kan uitmonden in Libertinisme. Het was de broeders van de studiegemeenschap — zoals te verwachten was — onmogelijk gebleken om met één rapport voor de Synode te komen. Nu lag er een Noord-amerikaans rapport van Josef A. Hill, George W. Knight en Gordon J. Spykman, maar tevens een Europees rapport van J. L. Koole, J. Rinzeema, J. P. Versteeg en K. Runia. Men zegge niet te snel dat er sinds het begin van de Sabbatsstrijd van de 17e eeuw niets nieuws meer over deze zaak gezegd kan worden. Beide rapporten acht ik van goede kwaliteit. De commissie, aangewezen om beide rapporten te beoordelen, wees in beide de zwakke en sterke kanten aan en stelde voor een boodschap aan de lidkerken te zenden waarin deze worden gevraagd samen te staan in de overtuiging dat de Dag des Heren gegeven is om als alle gaven van God tot Zijn eer gebruikt te worden, als een dag van rust, van aanbidding, van goede werken en Christelijke blijdschap. Deze dag

Pastorale notities

Bescheidenheid

Als Paulus de christenen in Filippi opwekt om iedereen welgezind te zijn, zegt hij ondermeer: uw bescheidenheid zij bekend aan alle mensen (Filippi. 4 : 5). Deze bescheidenheid dan te verstaan als die bij uitstek christelijke deugd, welke samenhangt met een ootmoedige, christelijke levenswandel.

Wie zichzelf heeft leren kennen als een alles verbeurdhebbend zondaar, en daarbij opwast in de genade en kennis van onze Heer Jezus Christus, — die wordt vernieuwd in de geest van zijn gemoed.

Hij leert met Paulus vergenoegd te zijn op de plaats en in het werk, waar de Here hem gesteld heeft. Een zodanig mens gaat steeds meer zijn gewaande hoogte verliezen en daarmee zijn pretenties. Hij wordt bescheiden. Hij wil niet meer vragen dan hij mag. Hij wil niet meer schijnen dan hij is. Hij begeert niet 'het onderste uit de kan', voor zichzelf niet en ook tegenover anderen niet.

Een bescheiden mens weet van terugtreden, waar het eigen persoon en positie betreft. Hij buit zijn rechten niet uit. Hij is niet

hard en streng tegenover zijn medemens, omdat hij weet dat hij zelf gemeten zal worden met de maat waarmee hij anderen heeft gemeten. Hij wil het anderen niet lastig maken, maar is toegankelijk en welgezind, bereid om te vergeven en te vergeten. En dat alles om Christus wil, van wie hij dagelijks moet leren zachtmoedig te zijn en nederig van hart. Hoe rijk, als we die bescheidenheid als vrucht van de Geest in het gemeentelijk leven meer en meer mogen opmerken. Dan zien we de kwesties minder worden. Dan zullen de twistige gesprekken ophouden. Dan wordt de strijd des geloofs nog wel gestreden, maar ontdaan van persoonlijke gevoeligheden. Dan leren we ook onrecht verdragen en overgeven in de hand van Hem die rechtvaardig oordeelt. Als Paulus de gelovigen in Filippi tot bescheidenheid opwekt, dan voegt hij er aan toe: de Here is nabij. Straks komt de Here weer ten gericht. Dan zullen we allen voor zijn rechterstoel verschijnen. Zal Hij dan, die zelf zo nederig zijn weg op aarde ging, bescheidener dan de bescheidenste, de onbescheidene en veeleisende onder ons als zijn discipel erkennen? Zo worde dan het gevoelen, dat in Christus Jezus was, ook onder ons gevonden. De gemeenschap der heiligen zal er door bloeien.

B. Telder, Bilthoven

komt niet primair tot ons als een privé-dag of als een familiedag maar als een dag die aan de kerk hoort als het lichaam van de Opgestane Heer. De Synode vermaande de kerken elkaar in hun verschillende zienswijzen te verdragen, zonder veroordelende houdingen.

Werelddiakonaat

Op verzoek van één van de kerken hield de Synode zich ook met deze zaak bezig maar ging toch niet in op het verzoek om als de Wereldraad een wereldwijd hulpverleningsfonds te stichten. Wel worden de kerken gevraagd om in in zendingswerk de nadruk te leggen op de eenheid van woord en daad. Men was wel van mening dat Gereformeerde kerken niet klaar zijn met het bewaren van de belijdenissen. Laat elke kerk waar dat maar gevraagd wordt, de barmhartigheid van Jezus Christus laten zien. De Synode machtigde de Algemene Secretaris Dr Paul Schrotenboer van Grand Rapids materiaal te publiceren dat het volk van God in de Gereformeerde Kerken prikkelt in zijn betrokkenheid in de omstandigheden die bijdragen tot de grote onge-

lijkheid tussen rijk en arm, en in zijn taak om zoveel als mogelijk is leed te verlichten.

Zending

Ook in de kringen van de GOS is de zending tot hen die in duisternis leven, een bijzonder onderwerp. Aan de Synode ging een zendingsconferentie van enkele dagen vooraf (die ik helaas niet kon bijwonen) waar indringend gesproken is over de zendingstaak van de kerken en hoe deze zijn toegerust voor deze taak. Het onderwerp 'opleiding' van de verschillende medewerkers heeft in de speciale belangstelling gestaan, een onderwerp dat ook onze zending in Natal, zowel in Nqutu als in Richmond, na aan het hart ligt. Het valt onmiddellijk op hoeveel mensen die op zo'n Synode aanwezig zijn, op de een of andere manier bij het zendingswerk betrokken zijn, en hoeven van hen weer bij de opleiding van inheemse zendingswerkers. Het is dan ook niet te verwonderen dat getracht zal worden een lijst van opleidingsscholen en theologische kweekscholen van Gereformeerde huize op te stellen met vermelding van de taal als onderwijsmid-

del, en mogelijk centraal aanwijzingen te geven voor wat aan opleiding als wenselijk wordt beschouwd voor het pastoraat.

Het is teveel gevraagd om nog meer ruimte in beslag te nemen in Opbouw voor de vele andere onderwerpen die op de één of andere wijze de aandacht hadden van de

GOS in Kaapstad. De algemene secretaris die een fulltime positie heeft, zal nog maandenlang bezig zijn om uitvoering te geven aan alles wat besloten is. Ik zal me daarom beperken tot een zaak die men dagelijks in Nederland in de kranten tegenkomt, te weten die van rassenverhoudingen in Zuid-Afrika.

M. COENRAADS — DRONTEN

Dan is je ruitje beslagen (4)

ad. III. 2. Na nagedacht te hebben over doelstellingen, over de keuze en ordening van de leerstof, na gekonstateerd te hebben dat niet alle catechisanten gelijk zijn, komt men voor de vraag te staan hoe de les te geven.

Het lijkt nu ernst te worden, want daar sta je dan en daar zitten ze dan, dat groepje lacherige, kwikzilverige catechisanten. In het model van de didaktische analyse komen in dit stadium de didaktische werkvormen aan de orde. Hoe worden er taken gesteld, hoe wordt er informatie gegeven?

Alvorens deze didaktische werkvormen in drie groepen te verdelen, moet erop gewezen worden dat een les doorgaans drie fasen kent: a. de inleiding, b. de instructie en c. de verwerking. De inleiding is het aanloopje; de instructie vormt de kern van de les en de verwerking is die fase waarin het geleerde wordt ingeoefend. Een andere fase-indeling is ook mogelijk.¹⁾ Soms moet je constateren dat de les in zijn geheel een inleiding, of een instructie, of een verwerking is. Dat toch op een fase-indeling wordt gewezen, heeft te maken met het feit dat het goed is te bedenken dat de didaktische aanpak per fase kan verschillen. Het valt overigens op dat we nooit spreken van een les leiden of organiseren, maar altijd van les geven, wanneer we het over de activiteit van de leraar hebben. De leerlingen ontvangen dus het onderwijs, zo ging dat in de 'goede oude tijd' en zo gaat het vandaag veelal nog. Toch worden er sporen van veranderingen zichtbaar. De universiteit mag dan een vorm van zeer uitgebreid lager onderwijs schijnen, ditzelfde lager onderwijs ondergaat momenteel de invloed van het Montessori-onderwijs, het Daltonsysteem en de Jenaplanschool. Sommige onderwijzers spreken over zwaluwen

die de lente van een onderwijsvernieuwing aankondigen, anderen daarentegen spreken over de kraaien die de winter van een onderwijsvernieling aankondigen!

De waarheid ligt waarschijnlijk, zoals wel vaker, in het midden. Dit betekent dat er wat gaat veranderen, niet slechts in de lessen (microstructuur), maar ook in de school als organisatie (mesostructuur). Dit heeft stellig te maken met de vraag naar de verhouding tussen school en maatschappij (macrostructuur).

—o—

W. M. Hopman typeert de wijze van les geven in termen van doelstellingen.²⁾ Binnen een les kan centraal het informatie verstreken staan. Deze informatie kan van verschillende aard zijn. De leerling lijkt vaak op een fles en de leraar giet de kennis naar binnen. Over de ingegoten informatie ontstaan bij de leerling soms vragen. Je krijgt dan een type les waarin het primair aankomt op het geven van uitleg.

In andere lessen kan het gaan om instructie, training, bezinning en ervaring.

—o—

Van Gelder stelt dat een ordening kan plaats vinden naar de mate van zichtbare activiteiten van onderwijzer en leerlingen.³⁾ Hij komt tot de volgende indeling:

1. mededelend - aanbiedende didaktische werkvormen: de onderwijzer is actief bezig, de leerlingen zijn denkend-luisterend bezig. Hieronder vallen activiteiten als vertellen, voordragen, meedelen, voorlezen, beschrijven, verklaren, doceren, betogen, uiteenzetten, ver-

slag doen, vertonen, laten horen, demonstreren en voordoen. Didaktisch acht hij de mededelende-aanbiedende werkvorm van betekenis doordat:

- a. de leerstof veelal op logisch-rationele wijze kan worden overgedragen. Dit betekent dat in korte tijd veel informatie kan worden gegeven;
- b. de onderwijzer in directe relatie staat met de leerlingen. Vooral bij vertellingen en verhalen is dit van belang;
- c. de leerlingen leren luisteren. Dit laatste vindt vooral plaats, als er controle op het luisteren plaatsheeft.

2. vragende didaktische werkvormen: de onderwijzer en de leerlingen zijn actief-sprekend betrokken bij de les. Het gesprek, het leergesprek, de groepsdiscussie en het vragen stellen behoren bij deze tweede groep didaktische werkvormen.

Het stellen van vragen is bij deze werkvormen erg belangrijk. De vraag is didaktisch van betekenis doordat:

- a. de leerlingen erdoor gemotiveerd worden.
- b. ze de mogelijkheid geeft het denkproces van de leerlingen te leiden;
- c. ze onder meer een controlerende functie heeft. De onderwijzer krijgt aanwijzingen of de leerlingen de les begrijpen.

3. uitnodigende didaktische werkvormen: de leerlingen zijn actief bezig, de onderwijzer as-

sisteert en controleert. Kenmerkend voor deze wijze van werken is dat de leerlingen in eigen tempo kunnen werken. Tevens kunnen de leerlingen op eigen niveau werken. Het zelfstandig werken en het zelf vinden is een belangrijke voorbereiding voor vele vormen van onderwijs. Het gaat meer om formele vorming (weten hoe), dan om materiële vorming (weten dat).

—o—

De keuze van de didaktische werkvormen hangt samen met het lesdoel, de leerlingen en de leerstof. Als het gaat om cognitieve vorming, om het aanbrengen van kennis en inzicht, kunnen vrijwel alle didaktische werkvormen aangewend worden. Affektieve vorming kan goed nagestreefd worden door didaktische werkvormen te hanteren die de directe samenhang tussen onderwijzer en leerlingen vooropstellen. Bij vaardigheidslessen komt het voordoen en nadoen vaak voor.

Jonge leerlingen zijn graag experimenteel bezig. Oudere leerlingen kunnen al wat langer aan één taak werken dan de jonge leerling. En tenslotte: een stukje kerkgeschiedenis als leerstof vraagt een andere aanpak dan een bepaalde zondag uit de catechismus.

—o—

Wat heeft de didaktische analyse ons nu op het punt van de didaktische werkvormen te zeggen? Het antwoord zal de lezer zelf moeten geven. Misschien werden we erbij bepaald dat we niet slechts verantwoordelijk zijn voor de boodschap die we moeten doorgeven, maar ook voor de manier waarop we dit doen.

Zou het catechisatie-onderwijs hierop een uitzondering vormen?

COGMA

Contact Orgaan Geref. Militairen en Alleenstaanden

in samenwerking met de:

Commissie „Militairen Buitenland” der Chr. Geref. Kerken

Komt luisteren

op vrijdag 26 november 1976 n.m. 8 uur in de Lasonderkerk te Enschede (Lasondersingel 102 hoek Blijdensteinlaan)

naar hetgeen

Ds W. F. Jense, Hoofdlegerpredikant,
Ds J. Goudzwaard, Staflegerpredikant,
Ds H. Toorman, Oud-legerpredikant

U willen vertellen over:

DE PROTESTANTSE GSESTELIJEKE VERZORGING IN DE MILITAIRE DIENST

Medewerking verleent het Chr. Mannenkoor „Sursum Corda” te Enschede o.l.v. Rinus Luttkhuis;

Bariton solist: Harry Smink;

Aan het orgel: Teun Witvoet;

Trompet : Teun Nicolai.

De toegang is vrij.

¹⁾ H. Roth, Leerpsychologie in pedagogisch perspectief, De Koepel, Roosendaal 1959.

²⁾ W. M. Hopman, Lessen over Lessen, p. 125, Stafleu, Leiden 1974.

³⁾ L. v. Gelder, Didaktische Analyse I, hfdst. 7, Wolters-Noordhoff, Groningen 1973.

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

DANKDAG

Vandaag hielden wij dankdag, zoals dat heet. Vandaag hebben we in de kerk samen de Heere gedankt voor ... ja, waarvoor eigenlijk? En hoe kwam dat eigenlijk?

Van oude tijden af kennen wij de Overijsselse bid- en dankdag. Die slaat op het zaaien en oogsten van ons dagelijks brood. Die Overijsselse bid- en dankdag is landelijk overgenomen. Men viert een doordeweekse dankstond of het bidden en danken wordt in de eerstvolgende zondagmorgendienst opgenomen. Zoals bij ons. Behalve voor het gewas dankten we ook voor de arbeid. En voor ons inkomen uit gewas en arbeid. Jawel. En zeg nu niet dat deze overgeleverde kerkelijke gebruiken ergens een bijgeloof bevatten: dat bij verzuim de Heere wel eens niet voor ons gewas zou kunnen zorgen en dat wij wel eens géén reden voor danken zouden kunnen overhouden.

Die dankbaarheid of die dankdag heeft een goede Bijbelse bodem. U leest in de boeken van Mozes over het feest van de eerstelingen en over het oogstfeest. De Heere vroeg van zijn volk om drie maal per jaar Hem openlijk aan te spreken. Ook terzake van ons dagelijks brood. Hij wil gebeden zijn op tijd. Hij wil ook gedankt zijn op tijd. En het behouden van de Overijsselse bid- en dankdag, respectievelijk van een dankstond op de eerstvolgende zondagmorgen, is de moeite waard. Laten we dat elkaar en onze kinderen inprenten. We doen er goed

aan, deze traditie voort te zetten. Hier zit geen draad traditionalisme in — dit is een zuivere, goede gewoonte.

—o—

En toch. Dat wij een dag per jaar de Heere danken voor ons onderhoud is natuurlijk wel zuinig. Wel minimaal. Als het goed is loopt ons hart vele malen per jaar over van dank. Iedere keer dat we aan een gevaar zijn ontsnapt. Elke maal dat we voor een verleiding zijn behouden. Iedere dag dat we met ons gezin om de tafel mogen zitten, dat we spijs en drank uit Gods vaderhand zelf aannemen.

Er is van alles voor ons beschikbaar en alles in grote mate. Niet alleen ons dagelijks brood — ook de rest. Daar staan de meesten al lang niet meer bij stil. Ons dagelijks brood, zei een conferencier, daar gaat het niet om; het gaat om het beleg van dat brood! En die conferencier is al weer verouderd; het gaat om wat er bij komt aan drankjes en hapjes. Het gaat om wat er verder aan lollijs te beleven valt. Het gaat om de luxe, de verfijnde luxe, de uitgekookte luxe, die er te koop is. Het gaat er om, dat wij in overdaad de spaarpot van onze kleinkinderen leeg maken.

Dat kun je toch bezwaarlijk ons dagelijks brood noemen. Vandaar dat we met onze Overijsselse dankdag wel een beetje in de maag zitten. Dankdag voor gewas? Maar we rooien de tuindersbedrijven en importeren betere aardappelen en beter graan. Gewas hoeft eigenlijk niet meer van ons. Nu dan: en arbeid, komt er dus bij. Zo weinig mogelijk arbeid en zo goed mogelijk beloond; zo veel mogelijk vakantie en snipperdagen. En inkomen, komt er dus vandaag ook bij. En speculatiewinst en zwart loon en steekpenningen en onverdiende provisies dan? Ziet u wel dat we vandaag bij brood alleen niet leven? Daar komt van alles bij. En in hoeverre kunnen we Gode nog danken voor wat Hij en Hij alleen schonk? In hoeverre heeft onze handigheid daar mee te maken? Of onze zondigheid? En in hoeverre weet de fiscus af van datgene, waarvoor wij Gode onze dank brengen?

H. J. VAN DER KWAST — AMSTELVEEN

Over homofilie

- antwoord aan ds H. de Jong

Na het uitvoerig antwoord in drie artikelen, dat collega De Jong heeft gegeven op vragen mijnerzijds n.a.v. zijn schrijven over de homofilie, ben ik er te meer van overtuigd dat de wijze waarop deze zaak in ons blad in discussie is gebracht moeilijk te verantwoorden is.

Spraken briefschrijvers hun dank uit aan het adres van ds De Jong, bij mij zijn heel andere reacties binnengekomen, niet alleen van lezers die bezwaren uitten, maar ook van mensen die in verwarring zijn gebracht. In mijn dupliek zal ik sober moeten zijn, omdat we met gevoelige zaken bezig zijn, die meer thuis horen in pastorale gesprekken dan in een discussie in Opbouw dat nog altijd de opbouw van het gereformeerde leven beoogt.

Ik blijf van mening dat het beter was geweest, wanneer te voren deze zaak in eigen kring was doorgeproken. Daarbij denk ik niet aan besluiten van meerdere vergaderingen, maar aan een overleg van artsen, maatschappelijk werkers, predikanten e.a., die met de aan de orde komende zaken in de praktijk te maken hebben.

In de kerk van Christus dienen we elkaar met de ervaring en de wijsheid die ons gegeven is; we doen dat als leden van één lichaam.

De gemeente is de plaats waar de beloften liggen, van daaruit werkt de Heilige Geest genezend op het leven in.

Het spijt me dat mijn collega dit niet aanvoelt.

Als hij zegt dat als hij de kerkelijke weg was gegaan, hij luidkeels om moeilijkheden zou hebben gevraagd

en daarom zonder overleg tot actie overgaat, neemt hij bewust afstand van de broederschap als geheel, zoals die in de kerken leeft.

Dit alles zal samenhangen met zijn opvattingen over wat hij noemt een pluriforme kerk, die vermoedelijk de mijne niet zijn. Het ontgaat hem daarbij dat zijn opmerking over de „kerkelijke” weg niet bepaald prettig zijn voor zijn naasten op die weg.

Deze „individuele” opstelling is te betreuren, vooral wanneer we zien, waar collega De Jong terecht komt, als hij hulp van de zijde van de N.V.S.H. en het C.O.C. verdedigt.

Zou dit géén moeilijkheden geven?

Voorts blijf ik het betreuren dat de artikelen gekoppeld waren aan een actie voor het omstreken „Centre du Christ Libérateur” te Parijs.

Het was, lees ik, niet de bedoeling actie te voeren, maar nu het daartoe is uitgroeid is dit voor ds De Jong een zaak van blijdschap.

Ik deel niet in die blijdschap; integendeel: al die advertenties met de preek in Trouw, Opbouw, de Waker, Koers, het Parool en mogelijk nog in andere bladen, vind ik maar een nare zaak.

Dit hangt samen met het feit dat ik het werk van pasteur Doucé in Parijs heel anders taxeer dan collega De Jong, niet alleen vanwege het verschil van gevoel over deze zaak. Ik weet dat mijn collega ook zorgen heeft t.a.v. het pastoraat in Parijs, daarom ga ik er niet breder op in.

Alleen dit wil ik hierover kwijt: hebben we werkelijk een taak in Parijs, wanneer we in eigen kring nooit iets hebben gedaan om de betrokkenen in hun vereenzaming te hulp te komen.

Ds De Jong weet wel dat hij zich op glad ijs heeft gewaagd.

Hij is helemaal niet de man om instellingen als de N.V.S.H. en het C.O.C. te verdedigen. Daarom vind ik het niet leuk om hem op dit punt in verlegenheid te brengen, maar deze „nood” is mij ditmaal opgelegd, want er staat hier zo één en ander op het spel.

Mijn collega verdedigt contacten met genoemde instellingen, omdat een mens, die zich in de wereld van de homofilie oriënteert op dingen stuit, waar hij geen flauw benut van heeft. Als eerste voorbeeld wordt dan de homofiel genoemd „aan wie ooit een huwelijk is

aangepaard onder het zeggen dat het bij een gezonde vrouw wel zou overgaan, maar het is niet overgegaan; ook na veel gebed niet”. Dacht ds De Jong nu heus dat er in gereformeerde kring geen begrip zou zijn voor de nood, die er dan ontstaat, niet alleen voor de man, maar niet minder voor de vrouw en de kinderen? Moeten we met zulke vragen naar de N.V.S.H.?

De eventuele deskundigheid in deze kringen is nooit los te maken van het revolutionair beginsel dat men aanhangt.

Alle pastorale arbeid in de kerk, ook in de zorg voor homofielen, staat onder de noemer van de heiligmaking. In de heiligmaking halen we onze wapens niet uit het tuighuis van genoemde stichtingen, maar zijn we aangewezen op de wapenrusting van de Geest.

Ik zou me kunnen voorstellen dat iemand in zijn vereenzaming en nood bij zo'n instelling aanklopt, maar als wij dit weten hebben we tot taak hem zo gauw mogelijk daar weg te halen.

Haasten we ons nu tot de kern van de zaak, de vraag: „kan een vriendschap als door ds De Jong bedoeld aangemoedigd worden?”

Daarmee heb ik niet gezegd dat mijn collega zulke vriendschappen aanmoedigt, zodat zijn licht verwijt mij niet raakt.

Alleen moet iemand, die zo'n relatie „alleen niet afkeurt”, zich er niet over verbazen, wanneer hieruit wordt afgeleid dat hij ze aanvaardt, zodat een dergelijke uitspraak ongewild een aanmoediging wordt, zeker bij de aanhoudende reclame met zijn preek.

Aangezien mijn collega zegt achteraf in te zien dat de publicatie van de preek in Opbouw niet erg pastoraal was, neem ik dit uit de discussie.

Intussen is op deze wijze de zaak te veel vastgepind op Romeinen 1.

We zullen daar dus weer moeten beginnen en dan valt te constateren dat in de preek er terecht de aandacht op is gevestigd dat Paulus drie maal schrijft dat God in zijn toorn de mensen hier genoemd heeft overgegeven.

In Gods oordeel vallen zij a.h.w. uit Gods hand en doen (niet alleen in de seksuele omgang) schandelijke dingen.

Ons houdt nu bezig de daarbij genoemde tegennatuurlijke omgang van vrouwen en mannen, die getekend wordt als een consequentie in een zondig leven.

Dat zijn nare vraagjes. En die komen allemaal op de dag, waarop we overlopen van dankbaarheid. Ze bederven de dag. Ze bederven de dankbaarheid. Hadden die lui in het Overijsselse nu niets anders kunnen verzinnen?

—o—

Maar toch houden we die dankdag overeind. Terecht. Al was het maar om een maal per jaar met ons allen vast te stellen: dat een christelijk leven een leven van dankbaarheid is. Niet behoort te zijn — maar is. Want is ons leven niet een leven van dankbaarheid, dan is dat leven geen christelijk leven.

Om zalig te leven en te sterven moeten we niet alleen kennis hebben aan onze zonden, niet alleen geloven, weten en vertrouwen, dat Christus ons verlost van onze zonden, maar bovendien: Gode met ons leven onze dankbaarheid bewijzen. Daarom zeiden we, dat een leven zonder dankbaarheid geen christelijk leven is. Het is een onvolkomen leven. Het is gewoon geen leven.

Van de vroege morgen tot de late avond hebben we redenen om dank u te zeggen tegen onze Vader, die in de hemelen is. Dank u voor de gezondheid. Misschien wel dank u voor de ziekte, die U me zond. Dank u voor mijn ouders, mijn gezin, mijn kinderen, mijn echtgenoot, mijn vrienden. Dank u voor de gemeenschap der heiligen. Dank u voor het mij opgedragen werk; vooral voor de moeilijke dingen die er bij horen. Dank u voor die vriendelijke broeder en voor die lastige zuster. Dank u voor mijn gezicht, mijn gehoor, mijn spraak, mijn tastzin en mijn reukvermogen; ook voor mijn smaak; wat zou ik moeten beginnen, als U me iets daarvan onthield. Dank u voor mijn collega's, zowel de mensen op wie ik mag bouwen als de mensen, die mijn steun nodig hebben. Dank u dat ik mijn zorgen aan u mag toevertrouwen. Dank u, dat U me steeds uitkomst geeft zodra ik er om vraag. Dank u dat ik in voor-

spoed en tegenspoed mij veilig mag weten aan Uw hand. Dank u voor de muziek, die kostelijke gave welke u ons toevertrouwt. Dank u voor de zichtbare schoonheid in kunst en natuur, in ritme en kleur, in thema en doorwerking, in contrast en harmonie. Dank u dat U wel eens toornig op mij bent geweest; daardoor leerde ik Uw wetten beter kennen. Dank u dat U van eeuwigheid af dezelfde bent en tot in eeuwigheid dezelfde blijft. Dank u dat U me telkens op de proef stelt, mij tegenspoed zendt; het kan me slechts meer aan U verbinden want ik weet dat U bijzonder de kinderen tuchtigt, die U liefhebt.

En dan zijn er dingen, waarvoor we de Heere bepaald niet kunnen danken. Een gift, die zweemt naar omkoping. Een uitnodiging, die echt overbodig moet heten. Een benoeming, die een streling onder de kin betekent maar die mijn kijk op zaken en personen kan vertroebelen. Wat doen we met die dingen? Weigeren dan maar. Op gevaar af dat ik er iemand mee voor het hoofd stoot. Zo iemand heeft dat stootje wellicht nodig.

—o—

Zo houden we dus de Overijsselse bid- en dankdag in ere. Om God de Heere aan te roepen voor alle nooddrift, dat is voor alles wat we bepaald nodig hebben om ons leven te onderhouden. Om God de Heere te danken voor de verhoring van ons voorjaarsgebed. Om opnieuw te beseffen: aan 's Heeren zegen is 't al gelegen. En om te verstaan: dat alles wat we meer krijgen dan ons dagelijks brood — het beleg zowel als de drankjes en hapjes, de pretjes zowel als de luxe — kan medewerken ten goede maar een verleiding kan zijn ten kwade.

Het natuurlijke komt eerst, zei Paulus, daarna het geestelijke. En de bede om ons dagelijks brood is ons eerder in de mond gelegd dan de bede om schuldvergeving. Zeker niet zonder grote oorzaak. Maar als ons natuurlijke leven zo zeer wordt onderhouden als dat vandaag gebeurt — wat mogen we dan wel voor geestelijke vruchten voortbrengen, dacht ik, om in de pas te blijven met Gods gunstbewijzen.

Karl Barth spreekt in zijn K.D. hier van een „laatste consequentie” en zegt dat het zo vanzelfsprekend is dat deze handelingen in strijd zijn met Gods geboden, dat het niet nodig is dat het nadrukkelijk wordt vastgesteld.

De onderscheiding tussen homofilie en homo-sexualiteit heeft recht van bestaan, maar ik geloof niet dat die onderscheiding mag worden gebruikt tot het verstaan van Romeinen 1, om daaruit te concluderen dat er een geoorloofd gebruik van gelijk geslachtelijke aantrekking is.

We kunnen niet om het woord schandelijk heen.

Er zijn meer Schriftgegevens over de zaak die ons bezig houdt.

Ds De Jong noemt zelf in zijn antwoord *Leviticus 18: 22 en 20: 13*, waar gesproken wordt van een gruwel. Hij erkent dat er voorschriften zijn bij Mozes (zie genoemde Schriftgedeelten) die de homofilie verbieden, niet alleen als wangedrag, maar ook dat „homofiele gedrag waarvoor wij nu een geldige verontschuldiging zoeken”.

Het ijs wordt steeds gladder.

Die *verontschuldiging* krijgt dan vorm in een bekwaam, aantrekkelijk betoog, waarin duidelijk pastorale beweegzaamheid doorklinkt en prachtige dingen worden gezegd over de barmhertigheid van onze Heiland.

Intussen is hij bezig met de onmogelijke karwei om aan te tonen dat wat in *Leviticus* een gruwel wordt genoemd, toch nog wel door de beugel kan.

Ds De Jong maakt twee onderscheidingen.

Mozes en Paulus waren structuur-bouwers aan het begin van een tijdperk, zij waren uit op heiliging op alle terreinen van het leven.

De Heiland werkte in een ondergaande beschaving, dit gaf aan zijn woorden een crisis-karakter en een eindtijdelijke gelding, met een concentratie op het wezenlijke, een zekere reductie, die tegelijk een verdieping inhoudt.

Er komt nog een tweede onderscheiding.

Jezus benaderde het leven wel juridisch, als Hij zonde veroordeelde, maar daarnaast ook medisch. Hij wist zichzelf, hoezeer persoonlijk onschuldig, mede-verantwoordelijk voor het bestaan van zondaren en tollenaars in de geschonden samenleving.

Wij leven als Jezus in een eindtijdelijke situatie, waarin we de medisch-barmhartige benadering van Jezus steeds meer nodig zullen hebben in onze wereld.

Dit betekent niet dat we geen boodschap meer hebben aan wat in *Leviticus* staat, vooral in de opvoeding moet daarmee rekening gehouden worden, maar als het niet lukt, moeten we dan niet iets hebben van Jezus' medisch-barmhartige benadering in onze geschonden wereld?

De eindtijdelijke nood breekt veel van Mozes' wet lezen we aan het slot.

Eerlijk gezegd ben ik toch geschokken van dit betoog.

Het wordt er niet duidelijker op.

Is de Schrift zo moeilijk te verstaan?

Het zou vele kolommen vergen om de hier aangesneden zaken enigszins verantwoord te bespreken.

De stelling dat Jezus in een eind-tijdelijke situatie sprak en Paulus niet, is zeer aanvechtbaar.

Het onderscheid juridisch-medisch heeft een zeker recht van bestaan, maar de stelling dat Jezus zich mede-verantwoordelijk voelde voor de slachtoffers van verkeerde structuren is een wijsheid, die ik in de Schriften niet vinden kan.

Mijn grote bezwaar is: ds De Jong hanteert hier in zijn Schriftuitleg onderscheidingen die de Schrift niet kent.

Op deze wijze komt mijn collega niet om *Leviticus* heen.

In de verhouding Mozes Jezus gaat het niet van meer naar minder, maar omgekeerd. Jezus grijpt t.a.v. het huwelijk achter Mozes terug naar „de beginne” en wil van praktijken met de scheidsbrief niet weten.

Lezen we in het Oude Testament over de vele vrouwen van David en Salomo; Jezus leert duidelijk het monogame huwelijk.

Daarom ben ik allerminst overtuigd.

Ik weet dat er door het betoog van collega De Jong verschillende lijnen lopen en ik wil heus het of-of niet drijven en ruimte laten voor een en-en. Maar in de zaak die ons bezig houdt kan dit niet.

Ik volg mijn collega niet op het punt van vergelijkingen met het huwelijk, omdat dit de zaak niet duidelijker maakt.

Wanneer ds De Jong zich streng opstelt tegen het voor-echtlijk samenleven voel ik me nauw aan hem verbonden.

De seksuele relatie aangegeven in het „tot één vlees” zijn heeft de Here ons gegeven in het geheel van: liefde-trouw-overgave in het huwelijk, daar zijn de rechten. Dat betekent niet dat alles is geoorloofd; kujs

en ingetogen zegt de oude heidelberger.

Maar als de intieme relaties niet los verkrijgbaar zijn, en naar Gods wil fungeren in het huwelijk, dan kan ik niet inzien dat een homofiele relatie in eer en deugd is te verdedigen.

Daarom kunnen we wel wat voor de mensen doen.

Er is onder het kruis een zegen, voor allen die een kruis is opgelegd.

Niet op alle argumenten van ds De Jong ben ik ingegaan, omdat, zoals ik aan het begin zei, soberheid gewenst is. Er is m.i. voorlopig genoeg over deze zaken geschreven.

Naschrift

Tot zover voorlopig deze discussie, die natuurlijk niet door iedere lezer even interessant gevonden zal zijn. Toch is het wel eens goed dat ook over zo'n gevoelig onderwerp verschillende standpunten zwart op wit en met redenen omkleed naar voren gebracht worden. In die zin zou je deze discussie een stukje kerkverband-in-praktijk kunnen noemen. Natuurlijk heb ik aandrang op hetgeen door mijn collega gezegd is, weer opnieuw te antwoorden, zoals hij daarna weer lust zal hebben, wanneer ik uitgesproken ben. Zo zou het heel lang kunnen gaan duren. Daarom is dit een goed moment om af te breken. De bedoeling van een dergelijk gesprek in de pers is immers niet dat er een winnaar zal zijn, maar dat in het belang van de lezer de argumenten over en weer eens op een rijtje worden gezet. Welnu, dat is gebeurd. Duidelijk heeft ook kunnen worden dat bij ons beiden, ds Van der Kwast en mij, de wil voor zit ons, ook op dit punt, door de Schrift te laten leiden. Vandaar ook dat onze discussie uitliep op vragen rondom het Schriftgebruik. Bij een mogelijke voorzetting zou vooral daarop doorgesproken moeten worden.

H. de Jong

C. VEENHOF — KAMPEN

Over waarheid en leugen

In De Reformatie heeft ds F. de Vries in zijn rubriek Persschouw betoogd dat ik een aantal onwaarheden heb gede-biteerd. Om der wille van de waarheid wil ik daarop even ingaan.

Het eerste waarop ds De Vries kritisch ingaat is het volgende.

Ik had in mijn artikel over het seminarie geschreven over vier broeders die vanwege hun arbeid aan de Theol. Hogeschool geschorst zijn.

Ds De Vries schrijft letterlijk het volgende:

„Met de vier broeders die zelfs o.a. vanwege hun arbeid aan de opleiding tot de dienst des Woords zouden zijn geschorst bedoelt prof. Veenhof ongetwijfeld de twee lectoren dr H. Mulder en drs D. J. Buwalda en de hoogleraren dr H. J. Jager en C. Veenhof.

Maar hier speelt het geheugen prof. Veenhof parten. De twee lectoren zijn niet geschorst vanwege hun arbeid aan de Theologische Hogeschool, maar juist vanwege het weigeren van arbeid die tot hun taak behoorde, populair gezegd: vanwege hun staken van de door hen aanvaarde arbeid.

De beide hoogleraren waren op het tijdstip van hun zgn. schorsing reeds emeritus verklaard. 't Is eenvoudig in strijd met de waarheid als men zegt dat ze geschorst zijn.

☆☆☆

Ik heb mij over wat ds De Vries hier zegt tot dr Mulder gewend.

Die is ook rechtstreeks bij deze zaak betrokken.

Laat ik het aanstonds zeggen: de „smaadheid“ die hem en drs Buwalda door de synode van Hoogeveen werd aangedaan wordt hun nog steeds aangewreven. Ds De Vries deed dat in zijn Persschouw ook.

Dr Mulder schreef daarover het volgende:

Ds De Vries komt weer aan met de bewering dat de lectoren Buwalda en Mulder hebben gestaakt. Ja, dat staat in het schorsingsbesluit van Curatoren, dat door de synode van Hoogeveen van 1969 ongewijzigd werd verheven tot afzettingsbesluit. Maar is een uitspraak bewezen, als het in een synodebesluit is opgenomen?

Dat zou voor ds De Vries en vele vrijgemaakte ambtsdragers niet best zijn! Wat hebben Schilder, Greijdanus en vele, vele predikanten geleden onder de onware uitspraken van synodebesluiten. En zo is het ook met de lectoren gegaan. Als ds De Vries dit nog niet weet, dan moet hem maar eens duidelijk gezegd worden, dat de lectoren grote smaadheid is aangedaan door de onware publieke beschuldigingen van de zijde der curatoren eerst in 1967, en van de kant van de synode daarna nog eens in 1969. Nu zal ds De Vries zeggen: dan staat de bewering van de lectoren tegenover die der curatoren en der synode. Maar hoe weten we nu, wat de waarheid in dezen is?

Welnu, dat weten we niet uit het synodebesluit, maar wel uit synoderapporten. Gaat u maar eens na.

Toen het beruchte attestenbesluit, ontworpen door de Senaat der Hogeschool, zonder enig overleg met de lectoren Buwalda en Mulder door de Curatoren tot leidraad voor de toelating tot examens was aanvaard, ontstond de volgende situatie:

Studenten die behoorden tot de Vrijgemaakte Kerk (Nieuwe Kerk) te Kampen, moesten zich eerst aan een onderzoek inzake hun belijdenis onderwerpen, voordat ze examens mochten doen. Docenten die dit examen moesten afnemen, bleven ongemoeid, ook als zij lid waren van de Vrijgemaakte Kerk (Nieuwe Kerk).

Buwalda en Mulder vreesden hierover een onderhoud aan met de Curatoren, voordat zij aan zulk een examen deelnamen. Zij verwezen daarbij op grond van de gelijkheid in behandeling naar Spr. 20:10 en 23: „Tweeërlei weegsteen is de Heere een gruwel“.

Curatoren wilden slechts een onderhoud toestaan nadat lectoren zich zouden hebben verplicht examens af te nemen. Toen lectoren zich hiertegen beriepen op de gehoorzaamheid aan het Woord des Heren, werd hun weigering om deel te nemen aan het afnemen van examens gebrandmerkt als *staking*!

En wat lezen we nu in een synoderapport over deze houding der Curatoren? Het volgende:

1. Het attestenbesluit „had door deputaten-curatoren in het kader van de vergadering van 21 augustus (1967) met ALLE docenten besproken moeten worden vóór het rechtskracht ontving!“ (cursivering onzerzijds). Het uitroepen staat in het rapport zelf! En over de koersbepaling door goedkeuring van het attestenbesluit in de curatorenvergadering van 16 augustus (1967) volgt in datzelfde rapport:

2. „Deze bepaling had in een vergadering met alle docenten besproken moeten worden... Wij zijn van mening, dat deputaten-curatoren op dit punt in hun beleid tekortgeschoten zijn. Voorzover de lectoren drs Buwalda en dr Mulder zich hierover beklagen, doen zij dat terecht.“ (cursivering weer onzerzijds.)

3. Uit een ander rapport blijkt bovendien, dat: Curatoren in een gesprek met een door de synode ingestelde commissie erkennen, dat er destijds verschil was in hun bejegening van studenten en docenten (cursivering weer onzerzijds).

Durft ds De Vries in het licht van deze synoderapporten te handhaven, dat de lectoren Buwalda en Mulder hebben gestaakt? Neen toch? Zij hebben immers gepoogd de Curatoren de ogen te openen voor de enige wijze, waarop het attestenbesluit rechtskracht kon ontvangen. Curatoren zagen dat niet. Dat blijkt ook uit een andere opmerking in een synoderapport: „De draagwijdte van het attestenbesluit, zoals die binnen de senaat duidelijk was geschetst, is in het college van deputaten-curatoren niet voldoende getaxeerd.“

Daarbij moet hij bedenken, dat de bespreking met alle docenten, die door het synoderapport werd geëist, niet doorging, omdat twee hoogleraren weigerden aan zulk een bespreking deel te nemen. Zij mogen dat weigeren zonder dat er iets gebeurt. Maar als de lectoren aandringen op een bespreking, die achteraf in een synoderapport noodzakelijk wordt geacht, voordat zij aan de uitvoering van een besluit medewerken, worden de lectoren geschorst wegens *staking*!

Begrijpt ds De Vries zulk een beschuldiging? En wie zou kunnen begrijpen dat een Synode, waaraan een commissie zulk een rapport verstrekt, dan toch deze beschuldiging tegen de lectoren handhaaft? En daarbij uitsprekt, dat zij schuldig zijn aan een „zwarte zonde, waarover het oordeel des Heren komt“?

Ds De Vries moge zich na deze duidelijke toelichting geroepen weten te ijveren voor herstel van de goede naam in dezen van de lectoren Buwalda en Mulder!

☆☆☆

Wat prof. Jager en ondergetekende betreft: de synode van Hoogeveen heeft hun alle rechten als emeritus hoogleraren ontnomen. Zij ontvingen van Curatoren en Senaat geen uitnodiging meer voor enige vergadering, geen dissertaties, redevoeringen enz. (Ik voeg hierbij dat ik van één hoogleraar en één promovendus wel iets van die aard heb ontvangen in

de persoonlijke sfeer, waarvoor ik zeer dankbaar ben.)

Volgens „Kaart van Kerkelijk Nederland“ van dr C. N. Impeta, Kampen 1972, verklaarde de synode van Hoogeveen omtrent de emeritus hoogleraar H. J. Jager „dat deze „de... geëiste genoegdoening met betrekking tot de trouw aan de leer en de orde der kerken niet heeft gegeven“, en t.a.v. de emeritus-hoogleraar C. Veenhof dat deze „de... geëiste genoegdoening met betrekking tot de bescherming van de leer en de trouw aan de orde der kerken niet heeft gegeven“.

Een adviserend lid van de synode verklaarde dat het met mijn confessionaliteit zelf wel in orde was maar dat ze niet voldoende functioneerde.

Men lette op het verschil; t.a.v. prof. Jager ging het om de trouw aan, bij ondergetekende om de bescherming van.

Ik citeer dit boek omdat ik de officiële paperassen ten aanzien van de tegen mij geopende synodale procedure nooit heb gelezen. Ze zitten nog in de envelop waarin ze mij werden toegezonden. Toen de synode van Hoogeveen de zaak van prof. Jager en mij behandelde was de kerk van Kampen waartoe wij behoren reeds buiten het verband gezet. Waarom zou ik die nare papieren dan nog lezen? De lezers moeten maar beoordelen of hier van schorsing sprake is of niet.

Nog één vraag aan ds De Vries. Is hij vergeten dat prof. Greijdanus als emeritus-hoogleraar en emeritus-predikant is geschorst?

☆☆☆

Ds De Vries meent mij op nog een onwaarheid te hebben betrapt.

Hij schrijft namelijk het volgende:

„Prof. Veenhof schreef dat de voorbereiding al drie jaar lang diep in het geheim had plaats gevonden; feit is dat reeds in het najaar van 1970 een brief is

gezonden aan alle kerkeraden. Niet één van de leden van de door het konvent van kerken benoemde commissie die advies moest uitbrengen over de vraag hoe de opleiding ter hand moest worden genomen, zou iets van de plannen gehoord hebben; feit is volgens het verslag in 'Opbouw', dat de leden van de commissie die ook ambtsdrager waren van het najaar van 1970 af er wel van wisten.“

Ik wil in de eerste plaats opmerken dat ds De Vries blijkbaar geen hoge dunk heeft van mijn intelligentie. Of veronderstelt hij dat ik aan seniele aftakeling lijdt? Ik zou immers ook een dom schep-sel moeten zijn om iets te beweren waaromtrent de kerken zwart op wit het be-wijs hebben dat het onwaar is! Ook omtrent deze zaak wil ik de feiten laten spreken.

Men lette vooral op de data!

Op 25 april 1970 kwam een convent van kerken om over de opleiding te spreken. Dat convent benoemde een commissie om over de opleiding te beraadslagen. Van die commissie werd ik voorzitter. Deze commissie stelde een rapport op dat besproken werd op een tweede convent op 3 april 1971. Daarop werd haar rapport met applaus aanvaard. Daarna werden de opleidingsplannen opnieuw besproken op een convent 26 mei 1973.

En, nu moet men goed opletten: op 19 oktober van het jaar 1973 hoorde ik voor het eerst van de oprichting van een seminarie!

Direct daarna riep ik een vergadering van de commissie voor de opleiding bijeen om over deze zaak te spreken. En daarna heb ik onmiddellijk, ter voorbereiding van de bespreking op de commissievergadering, een nota opgesteld van 25 pagina's! En daarvan zal ik nu hier het begin laten afdrucken. Namen vervang ik door „broeder“.

Maandag 15 oktober werd ik opgebeld door een broeder (later bleek mij dat hij lid was van het bestuur van de Stich-

Vanaf heden tot 1 februari 1977 kan men zich aanmelden voor het eerste studiejaar van de dagopleiding en de part-time opleiding van de

GEREFORMEERDE SOCIALE AKADEMIE „DE VIJVERBERG“ TE EDE

uitgaande van de Stichting ter Bevordering van Gereformeerd Sociaal Pedagogisch Onderwijs.

Zowel de dagopleiding als de part-time opleiding zal aanvangen per 1 augustus 1977.

Er zijn twee studierichtingen:

1. Maatschappelijk Werk,
2. Sociaal-Cultureel Werk.

De vereiste vooropleiding is:

- diploma V.W.O. of H.A.V.O.,
- of — diploma M.A.V.O. en cursus Vooropleiding Sociale Akademie,
- of — diploma M.B.O.

Voor de part-time opleiding geldt een minimum leeftijd van 25 jaar (of 23 jaar als men reeds beroepsmatig werkzaam is).

Met betrekking tot de persoonlijke geschiktheid e.d. van de kandidaat, zal er een gesprek plaatsvinden met een toelatingscommissie.

Belangstellenden, komend uit de in de Stichting deelnemende kerken en groeperingen, worden verzocht zich zo spoedig mogelijk schriftelijk aan te melden bij de directeur, Drs C. Verhoeff, Padberglaan 3, Ede.

Inlichtingen betreffende de opleiding zijn verkrijgbaar bij de administratie, telefoon 08380-18540.

ting Geref. Seminarie (C.V.) die om een onderhoud met mij vroeg over een belangrijke zaak. We spraken af dat de ontmoeting zou plaats vinden woensdag de 17e, 's middags om vier uur.

Op mijn vraag of ik mocht weten waarover het gesprek zou gaan, antwoordde deze broeder: de opleiding tot de dienst des Woords. Ik vermoedde dat deze broeder, gelet op zijn internationale contacten, over de nieuwe theologische academie van Bazel wilde spreken of over die welke een paar jaar geleden in Parijs werd opgericht.

Ik zocht daaromtrent alvast een aantal gegevens op.

Woensdagmiddag bracht de post mij o.a. een brief. Ik maakte die open en zag op de paperassen die ik er uit haalde de woorden: „Stichting Nederlands Gereformeerd Seminarie”. Voor ik verder kon lezen ging de bel en de deur openend, stond de bewuste broeder met nog een andere voor mij.

Ik was hevig geschokt door de woorden die ik gelezen had. Maar ik leefde onmiddellijk in de veronderstelling dat de broeders mij een concept voor zo'n Stichting hadden toegestuurd en mij daarover advies kwamen vragen. Ik was nooit op de idee gekomen dat ergens in onze kerk over zo'n Seminarie zou worden gedacht. Ik had er ook nooit een toespeling op vernomen.

In het gesprek dat volgde heb ik mij met alle kracht verzet tegen een dergelijk project. Ik heb à l'improviste een reeks ernstige bezwaren daartegen genoemd.

Het gesprek eindigde mijnerzijds met de dringende oproep om in ieder geval over deze uiterst belangrijke en ingrijpende zaak met de door de kerken benoemde „Commissie voor de opleiding tot de dienst des Woords” te spreken. En ik verklaarde mij ook persoonlijk bereid tot een verder gesprek. Liefst zo gauw mogelijk te houden.

Toen ik de inhoud van de genoemde envelop nader bekeek bleef ik bij de gedachte met een concept van doen te hebben. Wat ik las was nl. een fotocopy en er stonden met potlood geschreven doorhalingen in. Ik was daarom perplex toen vrijdagmorgen vroeg mij een predikant opbelde die, zeer ontgaan, vertelde dat hij met de morgenpost de mededeling had gekregen dat een Stichting voor een Seminarie was opgericht. En dat een volledige organisatie en een programma daarvoor reeds klaar waren. Met verbazing en ontzetting hoorde ik dat. Ik zag als in een oogopslag een somber visioen van alle ellende die daarvan het gevolg zou kunnen zijn.

De volgende dag ontving ik een brief waarin mij al de documenten van een reeds opgerichte seminarie werden toegezonden! Ik heb toen onmiddellijk contact gezocht met de secretaris van onze commissie om zo spoedig mogelijk bijeen te roepen. De vergadering werd vastgesteld op woensdagmorgen 26 oktober. Ik heb nadat dit was overeengekomen, mij gehaast de Stichting en haar project voor een Seminarie te bestuderen. Het resultaat daarvan bied ik U hierbij aan.

Op de commissievergadering bleek dat één van de leden bij geruchte juist iets van het seminarie had gehoord. De andere leden wisten van niets. Deze commissie zond als resultaat van haar besprekingen een brief aan de kerken. Ik vraag weer: heb ik onwaarheid gesproken? ¹⁾

¹⁾ Zoals ik schreef, ontving ik in eerste instantie een fotocopy van de projecten der Stichting. Daarin werden blijkens de definitieve vorm daarvan, enkele wijzigingen aangebracht.

In de fotocopy stonden enkele passages die in de definitieve tekst waren weggevallen. Ik schreef daarover in het boven genoemde rapport aan de commissie:

„Zo luidde in de fotocopy het begin van art. 3 aldus: „Het doel van de Stichting is, door de oprichting en instandhouding van een Gereformeerd Seminarie voor de opleiding tot de dienst des Woords ten behoeve van vrijgemaakte gereformeerde kerken, alsmede ten behoeve van

andere kerken die eveneens de Drie Formulieren van Enigheid als hun belijdenis aanvaarden en die ...”.

De cursief gedrukte woorden waren in de definitieve tekst weggelaten.

Art. 14 luidde in het concept: „Vrijgemaakte Gereformeerde kerken die zich verbinden de Stichting geldelijk te steunen en daartoe tenminste de opbrengst van elk kwartaal in het bijzonder voor dit doel te houden. kerkcollecte aan de Stichting af te dragen, kunnen als met de Stichting samenwerkende kerken tot de Stichting toetreden ... enz.”

De hier cursief gedrukte woorden zijn weer in de definitieve tekst weggelaten. Het „tot de Stichting toetreden” is een mystificatie. In feite is dat: toetreden tot

'n groep van kerken die wel de Stichting geld fourneren maar krachtens haar reglementen en krachtens de wet geen enkele wezenlijke invloed daarop en gezag daarover bezitten.

Tenslotte is uit de lijst van de leden van de Raad van Toezicht zoals die in het concept voorkwam de naam van dr B. Jongeling verdwenen.”

Het is mij een raadsel waarom mij een fotocopy van een ontwerp stichtingsacte werd toegestuurd terwijl alle kerken nog geen twee dagen later de definitieve stichtingsacte ontvingen.

Dat drs Buwalda docent aan het seminarie is vernam ik pas uit het verslag van de opening daarvan.

(Volgende week verder)

Kerknieuws

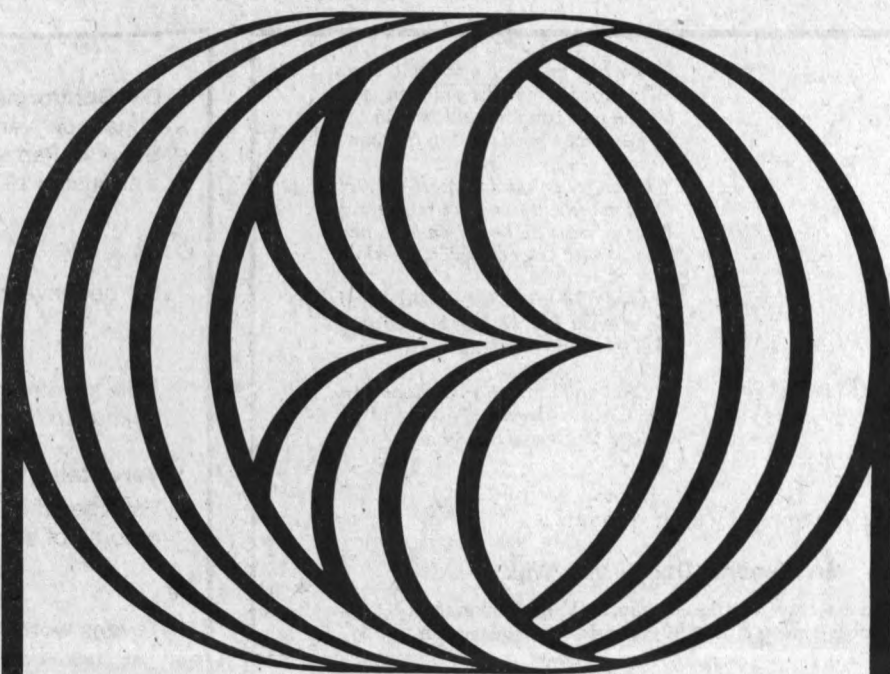
BEROEPEN te Marknesse: kand. A. van der Dussen te Rotterdam.

BEDANKT voor Haarlemmermeer-Oostzijde: ds W. Scheltens te Zalk en Veeccaten.

AANGENOMEN naar Amsterdam-Zuid-West: ds G. Mul te Dronten.

BUNSCHOTEN-SPAKENBURG - Het adres van ds H. van Ommen is voorlopig nog: Laan van Klarenbeek 79, Arnhem, tel. 085-616252.

UTRECHT-C. — Een broeder der gemeente heeft een statistiek van de leef-

Wat is uw VISIE voor 1977?

Ruim 6 jaar Evangelische Omroep. Een jonge Omroep met een boodschap voor deze tijd, een tijd waarop massa-communicatiemiddelen zoals radio en T.V. steeds sterker hun 'opinions' en invloed uitoefenen.

De leden van de E.O. dragen eraan bij om meer mensen met het Evangelie te bereiken.

Doe mee

Zet ook uw schouders onder dit Evangelische werk. Het gaat er niet om of u alle programma's even mooi vindt, maar of u er persoonlijk achter staat dat de boodschap van het Evangelie via radio en T.V. aan miljoenen mensen wordt uitgedragen.

Als dit ook uw visie is, vul dan onderstaande coupon in, dan ontvangt u een jaar lang **onze VISIE**, het programmablade van de E.O.

Coupon

Doe mee en vul deze coupon in

☐ Abonnee op het programmablade 'VISIE' (voor f 9.— per kwartaal) ik betaal:

☐ per jaar ☐ per half jaar ☐ per kwartaal

☐ Contribuant voor f 10.— per jaar (zonder programmablade)
(aankruisen wat u wenst)

Naam en voorletters:

Adres:

Woonplaats:

Voor betaling ontvangt u van de E.O. te Hilversum een acceptgirokaart.

Opzenden in open enveloppe aan: E.O., Antwoordnummer 80, Hilversum (geen postzegel).

tijdsopbouw van de gemeente opgesteld en die aan de kerkeraad voorgelegd. Hieruit is gebleken o.a., dat 40% van de leden bestaat uit een leeftijdsgroep tussen 15 en 30 jaar. Volgens het Informatieboekje 1975-1976 van Nederlandse Gereformeerde kerken telt de kerk te Utrecht-C. 519 zielen, waarvan 298 belijdende leden. De konklusie, dat bij de ambtelijke bearbeiding van de gemeente met dit gegeven rekening dient te worden gehouden, zal door de kerkeraad nader worden uitgewerkt.

UTRECHT — De organisten en andere musici uit de gemeente van Utrecht verzorgen op vrijdag 26 november hun tweede muziekkoncert in de Jeruzalemkerk, Troosterlaan. Aanvang 20.00 uur. Uitgevoerd wordt o.a. een orgelconcert van G. F. Händel en Psalm 117 van G. Ph. Telemann.

AMSTERDAM-C. — Uit het Kort Verslag van de kerkeraadsvergaderingen, gehouden op 30-8 en 11-10 1976, knippen wij het volgende: „De kerkeraad nam kennis van de mening van de classisvergadering van 1 juni, dat eventuele uitbreiding van de gemeentezang door b.v. het gebruiken van het liedboek landelijk zou moeten worden geregeld en dat dit voordien niet door plaatselijke kerken zelf ter hand zou moeten worden genomen. De kerkeraad deelt deze mening niet. Om tegemoet te komen aan het bezwaar van sommigen tegen het gebruiken van het liedboek zelf, omdat daarin verscheidene liederen met een onschrijftuurlijke inhoud staan, zullen wij voorlopig liederen van een stencil blijven zingen, die dan overgenomen kunnen zijn uit het liedboek of ook een andere herkomst hebben. We stellen ons voor dit in beperkte mate te doen, ongeveer eens per veertien

dagen.

Trouwdiensten: De kerkeraad heeft zich kort beziggehouden met de opkomst van de gemeente naar deze diensten, die te wensen overlaet. Zij wekt enerzijds de gemeente op, indien enigszins mogelijk, deze diensten bij te wonen en anderzijds hen, die de bevestiging van hun huwelijk aanvragen, een zodanig tijdstip te kiezen, dat men ook in de gelegenheid is om de dienst bij te wonen.

SOLA SCRIPTURA — Voor het studentendispuut „Sola Scriptura”, uitgaande van de „Civitas Studiosorum in Fundamento Reformato”, hoop op 24 november a.s. om 19.00 uur in Cunera, Nieuwe Gracht 32 te Utrecht, dr R. G. H. Boiten te spreken over het onderwerp: „Tussen angst en extase”.

Belangstellenden zijn van harte welkom.

Na een dapper gedragen lijden nam God tot Zich in Zijn Vaderhuis, mijn innig geliefde vrouw, onze lieve en zorgzame mama, mijn allerliefst kind

Maria Elisabeth Laan-Françoys

op de leeftijd van 34 jaar.

Zij mocht door haar lijden een licht uitstralen van haar geloof dat God haar gaf.

Jan Laan
Desirée
Bertil
A. Françoys-Rodenhuis

Assen, 15 november 1976

Witterstraat 121

De begrafenis heeft donderdag 18 november jl. plaatsgehad.

*Ik sta hier en zie 't voorhang aan
Waardoor ik niet kan binnengaan:
Ik ben met zondeschuld belaan,
Ik kan niet voor Uw oog bestaan.*

*'t Is nacht, en ginder sterft mijn Heer,
De donkerheid benaauwt mij zeer,
Heer, scheur de hemel en kom neer,
't Is zonder U geen leven meer!*

*O God, Gij grijpt het scheidskleed aan
En scheurt het. Ik kan binnengaan,
't Is met mijn duisternis gedaan.*

*'k Sta zond'loos voor U, door gena
Die Christus won op Golgotha.
Ik loof U Heer, Halleluja!*

H. D. van Wijk

Vandaag is naar zijn hemelse Vader gegaan

Mr. Hendrik Daniël van Wijk

in leven emeritus hoogleraar aan de Vrije Universiteit
oud-hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam

27-1-1915 10-11-1976

Hij heeft een rijk leven gehad op aarde. Zijn hemelse Vader gaf hem veel gaven van hoofd en hart. Hij heeft in afhankelijkheid van God met die gaven gewerkt en er van meegedeeld aan anderen. Hij heeft in zijn laatste levensjaren veel geleden. Wij hebben heel veel van hem gehouden.

G. van Wijk-Tigelaar
Henk van Wijk
Atie van Wijk
Baukje van Wijk
Janke en Henk van der Wiel-van Wijk

PESSE, de Marke 91

10 november 1976

De begrafenis heeft 15 november te Amsterdam plaatsgehad.

De Gereformeerde Sociale Akademie „De Vijverberg” te Ede, uitgaande van de Stichting ter Bevordering van Gereformeerd Sociaal Pedagogisch Onderwijs zoekt per 1 februari 1977 en 1 augustus 1977

supervisoren

ten behoeve van de studierichtingen:

Maatschappelijk Werk en Cultureel Werk.

Ook zij die in de toekomst een gedeelte van hun tijd kunnen vrijmaken, worden verzocht te solliciteren.

Vereisten:

Voortgezette Opleiding M.W. of C.W. of doktoraal examen andragologie of sociale pedagogiek.

Tevens wordt gevraagd een

docent Maatschappelijk Werk

Vereisten:

Diploma Sociale Akademie en diploma Voortgezette Opleiding.

Gegadigden moeten kunnen instemmen met doel en grondslag van de Stichting.

Inlichtingen bij de directeur: Drs C. Verhoeff, telef. 08380-18540.

Sollicitaties te richten aan het algemeen secretariaat: W. Huizer, Postbus 9019, Dordrecht.

Met droefheid delen wij u mede dat door God is Thuisgehaald Zijn kind, onze zuster

Ria Laan-Françoys

op de leeftijd van 34 jaar.

Zowel in de kerkdienst als in onze persoonlijke gebeden hebben wij veel voor haar herstel gebeden.

Wij begrijpen Gods wegen vaak niet, toch treuren wij niet als degenen die geen hoop hebben, want wij weten dat „Onze hulp is in de Naam des Heren die hemel en aarde gemaakt heeft.” (Ps. 124:8).

Moge die hulp ook Jan en zijn kinderen, mevr. Françoys, de verdere familie en ons allemaal nabij zijn.

Assen, 15 november 1976.

De gemeente van Assen

**STICHTING
VERENIGDE
UITVAARTFONDSEN
IN NEDERLAND**

ONZE STICHTING MAAKT GEEN WINST

Ze is een Stichting, welke de gemeenschap wil dienen en het algemeen belang bij haar maatschappelijk streven als uitgangspunt neemt.

Een zestig jaar ervaring stelt haar in staat u een compleet pakket verzekeringen aan te bieden, met als sterkste troef haar lage premies, die gedurende de gehele looptijd onveranderd blijven.

Tevens verzorgt zij begrafenissen (ook voor niet verzekerden).

Voor inlichtingen kunt u zich wenden tot haar kantoor Enschede, Haaksbergerstraat 231 hoek Geffertsingel, telefoon 053-31 95 35 - 32 36 93. Kantooruren 8.30-12.30 - 13.30-17.00 uur.